

SXEDIO.G10

5.12.1955: ΕΠΑΦΕΣ ΕΛΛΑΔΑΣ -ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ.ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΝΑ ΠΕΙΣΘΕΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΕΙ ΣΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ. Ο ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΑΡΝΕΙΤΑΙ ΝΑ ΑΣΚΗΣΕΙ ΠΙΕΣΗ ΣΤΟ ΜΑΚΑΡΙΟ ΑΝ ΔΕΝ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΕΙ Η ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ

Ενώ ο Βρετανός Πρωθυπουργός Αντονι Ηντεν έστελλε στις **23** Νοεμβρίου μια σύντομη επιστολή στο νέο Έλληνα πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, με την οποία του ζητούσε να παρέμβει στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, στις **28** του μηνός ο Αρχιεπίσκοπος, που είχε ουσιαστικά απορρίψει τις προτάσεις του κυβερνήτη της Κύπρου Σερ Τζων Χάρτιγκ ή πίεζε για περισσότερες αλλαγές και δεσμεύσεις των βρετανών, πέρα από την επταετή αυτοκυβέρνηση, έστελλε στην Αθήνα το συνεργάτη του Νίκο Κρανιδιώτη για να ενημερώσει το νέο πρωθυπουργό της Ελλάδας Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Μαζί του ο Κρανιδιώτης έπαιρνε και ένα έγγραφο με τις απόψεις του Μακαρίου και της Εθναρχίας με το οποίο ζητείτο από τον Έλληνα πρωθυπουργό (Κρανιδιώτης **22.4.1958**):

ΠΡΩΤΟ: Συγκρότηση Συμβουλίου Στέμματος για να επιληφθεί του Κυπριακού

ΔΕΥΤΕΡΟ: Αμεση κατάθεση προσφυγής στα Ηνωμένα Έθνη.

ΤΡΙΤΟ: Κυκλοφορία μεταξύ των αντιπροσώπων του ΟΗΕ εκθέσεων για τις υπερβασίες των βρετανικών δυνάμεων ασφαλείας στην Κύπρο.

ΤΕΤΑΡΤΟ: Την οργάνωση πάνω σε καλύτερη βάση των εκπομπών του ραδιοσταθμού Αθηνών προς την Κύπρο προς εξουδετέρωση της Βρετανικής προπαγάνδας.

ΠΕΜΠΤΟ: Αποστολή υπομνήματος στην Αμερικανική Κυβέρνηση με το οποίο να εκτίθεται σαφώς η σταθερή εμμονή του κυπριακού λαού στο αίτημα της εφαρμογής της αυτοδιάθεσης.

Και να μη ήθελε ο Καραμανλής να προβεί στη λήψη των μέτρων αυτών δεν είχε άλλη εκλογή. Το

Κυπριακό έπαιζε στην Αθήνα μεγάλο ρόλο αυτή την περίοδο και όλα τα κόμματα προσπαθούσαν να εκμεταλλευθούν πολιτικά το κυπριακό υπεβάλλοντας σε ζήλο και δηλώσεις.

Όμως και η Κύπρος αισθανομένη την αδυναμία αυτή της Ελλάδας δεν απέφευγε να υποβάλλει αξιώσεις και μάλιστα πιεστικά, σε σημείο που ο Καραμανλής είχε προβλήματα στο εσωτερικό ιδιαίτερα με την αντιπολίτευση που ήθελε πιο μαχητική στάση.

Ο Καραμανλής απέρριψε όμως το αίτημα της Εθναρχίας για άμεση προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη, γιατί σύμφωνα με την ελληνική αποστολή στα Ηνωμένα Έθνη, δεν υπήρχε ελπίδα να επιτύχει. Θεωρούσε όμως την προσφυγή σαν την τελευταία ενέργεια σε περίπτωση που οι συνομιλίες Μακαρίου- Χάρτιγκ δεν θα απέδιδαν καρπούς.

Στις **30** Οκτωβρίου σαν ρωτήθηκε από τους δημοσιογράφους αν θα υπήρχε νέα προσφυγή είπε:

"Ναι, αν δεν εξευρεθεί λύσις του κυπριακού".

Ο Καραμανλής δεν απέκρυψε από τους Κυπρίους τη διαφωνία του στο αίτημα της Εθναρχίας για άμεση προσφυγή στον ΟΗΕ. Αντίθετα μέσω του ελληνικού ραδιοφώνου μεταδιδόταν στις **2** Δεκεμβρίου **1955** προς γνώση και συμμόρφωση όλων:

" Η ελληνική αντιπροσωπεία εις τα Ηνωμένα Έθνη είναι αντίθετος προς την άποψιν των μελών του εν Αθήναις κλιμακίου της Εθναρχίας ζητώντων την υποβολήν αμέσους προσφυγής εις τα Ηνωμένα Έθνη διά το Κυπριακόν. Ο εκ των μελών της Ελληνικής αντιπροσωπείας καθηγητής του Διεθνούς Δικαίου κ. Σπυρόπουλος υπέβαλε σχετικήν προς την προσφυγήν έκθεσιν προς την Ελληνικήν Κυβέρνησιν. Καίτοι ουδέν ανεκοινώθη περί της εκθέσεως αυτής, προς το περιεχόμενον της οποίας συμφώνησε και ο πρέσβυς κ. Μελάς και ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδας κ. Ξανθόπουλος Παλαμάς, εγνώσθη ότι αι απόψεις αι εκτιθέμεναι εις αυτήν συνοψίζονται ως εξής:

ΠΡΩΤΟΝ: Αι εργασίαι της τακτικής γενικής συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών ευρίσκονται προς το

τέλος των και συνεπώς δεν παρέχεται ο απαιτούμενος χρόνος προς επανασυζήτησιν του Κυπριακού.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Απαιτείται πλεοψηφία των δύο τρίτων των μελών της συνελεύσεως προς επανεγγραφήν του Κυπριακού λόγω του ότι το ζήτημα συνεζητήθη ήδη κατά την παρούσαν σύνοδον της συνελεύσεως και ελήφθη απόφασις όπως το ζήτημα μη συζητηθή κατά την περίοδον ταύτην.

Παρά τη διαφωνία του με τον Μακάριο ο Καραμανλής αφού ενημερώθηκε από τον Κρανιδιώτη, είτε άλλαξε γνώμη για τις προτάσεις που είχε χαρακτηρίσει πολύ εποικοδομητικές είτε γιατί δεν ήθελε να έρθει σε ρήξη λίγους μόνους μήνες μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας με τον Αρχιεπίσκοπο είτε γιατί παρουσιάστηκε άτολμος να διαβλέψει σε βάθος χρόνου ότι οι τέτοιες προτάσεις θα απέβαιναν επωφελείς για όλους και θα τερματιζόταν ο αγώνας της ΕΟΚΑ και το αίμα να ρέει στην Κύπρο, απέρριψε τις βρετανικές προτάσεις και επίσημα.

Ετσι την ίδια μέρα που έγινε η ενημέρωση του από τον Κρανιδιώτη απάντησε στο Βρετανό ομόλογο του Αντονι Ηντεν (Αρχείο Καραμανλή):

"Εμελέτησα λίαν προσεκτικώς την προτεινομένην δήλωσιν σας επί του Κυπριακού. Αποτελεί αυτή, πράγματι απόδειξιν των σοβαρών προσπαθειών τας οποίας καταβάλλει η Κυβέρνησις της Α. Μ. διά μίαν εποικοδομητικήν λύσιν του κυπριακού προβλήματος καθ' όσον δι' αυτής εξευρίσκεται τρόπος αναγνωρίσεως του δικαιώματος της αυτοδιαθέσεως των Κυπρίων. Τούτο όμως, υπόκειται εις τόσον πολλάς προϋποθέσεις και επιφυλάξεις, ώστε να καθίσταται σχεδόν αγνώριστον. Περαιτέρω παρόμοια εμπόδια τίθενται εις την οδόν της αυτοδιαθέσεως.

Υπό τας συνθήκας αυτάς λυπούμαι βαθέως διότι, παρά την ζωηράν μου επιθυμίαν, όπως βοηθήσω δεν δύναμαι να ίδω πως θα συνίστων εις τον Αρχιεπίσκοπον Μακάριον μίαν δήλωσιν, η οποία, ως έχει ουδεμίαν έχει πιθανότητα, όπως γίνη αποδεκτή από τον κυπριακόν λαόν, προς τον οποίον πράγματι απευθύνεται. Επί πλέον η πρότασις αυτή έχει ήδη

απορριφθή από τον υπεύθυνον ηγέτην των Κυπρίων και η ελληνική Κυβέρνησις δεν δύναται να υιοθετήση λύσιν, η οποία δεν είναι αποδεκτή υπ' αυτών.

Παρά τας αντιξοότητες αυτάς, θέλω να ελπίζω ότι δεν θα αποβή επί ματαίω η μέχρι τούδε επιτευχθείσα πρόοδος εις την σμίκρυνσιν του χάσματος μεταξύ του Σερ Τζων Χάρτιγκ και του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και ότι αι προσπάθειαι θα καταβληθούν εξ αμφοτέρων των πλευρών διά την εξεύρεσιν μιας συνεννοήσεως. Η Β. Κυβέρνησις και εγώ προσωπικώς είμεθα έτοιμοι όπως παράσχωμεν πάσαν δυνατήν βοήθειαν προς τον σκοπόν αυτόν".

(Μεταγλώττιση)

"Έχω μελετήσει πολύ προσεκτικά την προτεινόμενη δήλωσι σας επί του Κυπριακού. Αποτελεί αυτή πράγματι απόδειξη των σοβαρών προσπαθειών τις οποίες καταβάλλει η Κυβέρνηση της Α. Μ. για μια εποικοδομητική λύση του κυπριακού προβλήματος καθ' όσον με αυτή εξευρίσκεται τρόπος αναγνώρισης του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των Κυπρίων. Τούτο όμως, υπόκειται σε τόσον πολλές προϋποθέσεις και επιφυλάξεις, ώστε να καθίσταται σχεδόν αγνώριστο. Περαιτέρω παρόμοια εμπόδια τίθενται στην οδό της αυτοδιάθεσης.

Υπό τις συνθήκες αυτές λυπούμαι βαθειά διότι, παρά τη ζωνή μου επιθυμία, όπως βοηθήσω δεν μπορώ να δω πως θα συνιστούσα στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο μια δήλωσι, η οποία, ως έχει, καμμιά πιθανότητα δεν έχει, να γίνει αποδεκτή από τον κυπριακό λαό, προς τον οποίο πράγματι απευθύνεται. Επί πλέον η πρότασι αυτή έχει ήδη απορριφθεί από τον υπεύθυνο ηγέτη των Κυπρίων και η ελληνική Κυβέρνησις δεν μπορεί να υιοθετήσι λύση, η οποία δεν είναι αποδεκτή από αυτούς.

Παρά τις αντιξοότητες αυτές, θέλω να ελπίζω ότι δεν θα αποβεί μάταια η μέχρι τούδε επιτευχθείσα πρόοδος στη σμίκρυνση του χάσματος μεταξύ του Σερ Τζων Χάρτιγκ και του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και ότι

οι προσπάθειες θα καταβληθούν και από τις δυο πλευρές για την εξεύρεση μιας συνεννόησης. Η Β. Κυβέρνηση και εγώ προσωπικά είμαστε έτοιμοι να δώσουμε κάθε δυνατή βοήθεια προς τον σκοπό αυτό".

Ο Αντονι Ηντεν απάντησε στον Καραμανλή στις 30 του μήνα και εξέφραζε την απογοήτευση του για τη στάση που τηρούσε έναντι των βρετανικών προτάσεων και τον καλούσε να επωφεληθούν τώρα της ευκαιρίας για μια ρύθμιση του κυπριακού "πριν χειροτερεύσει περαιτέρω η κατάσταση στην Κύπρο" και να δώσει καλές συμβουλές στον Αρχιεπίσκοπο, τις οποίες είχε, κατά την κρίση του, ανάγκη αυτή την περίοδο και τόνιζε ότι "η ελληνική Κυβέρνηση φέρει βαριές ευθύνες για την εξασφάλιση της προσοχής των συμβουλών αυτών".

Ο Καραμανλής απάντησε στις 2 Δεκεμβρίου μέσω του πρεσβευτή της Βρετανίας στο Λονδίνο Σερ Τσιαρλς Πηκ και τον πληροφορούσε ότι τις επόμενες ημέρες θα του υπέβαλλε τις απόψεις της Κυβέρνησης του.

Ο Καραμανλής, παρά το γεγονός ότι διαφωνούσε με το αίτημα της Εθναρχίας για άμεση προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη, αποφάσισε να αναλάβει την πρωτοβουλία στα χέρια του και τις επόμενες ημέρες, μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου άρχισε μια πυκνή αλληλογραφία με τη Βρετανική κυβέρνηση για να διαπιστώσει τις πραγματικές της διαθέσεις για το Κυπριακό.

Η αλληλογραφία του Καραμανλή με τον Ηντεν που δόθηκε επίσημα στη δημοσιότητα αργότερα αλλά δεν περιλαμβάνεται στο Αρχείο του Καραμανλή, αποτελούσε συνέχεια κάποιων επαφών που είχαν αρχίσει από τα τέλη Οκτωβρίου στο Παρίσι και συνεχίστηκαν αργότερα στην Αθήνα μέσω του πρεσβευτή Σερ Τσιαρλς Πηκ. Νέες επαφές έγιναν επίσης στο Παρίσι αργότερα το Δεκέμβρη, στις οποίες ανεμίχθη και ο αμερικανικός παράγοντας διά του υπουργού Εξωτερικών Φόστερ Ντάλλες.

Η Εθναρχία όμως δεν έβλεπε με καλό μάτι τις επαφές αυτές γιατί πίστευε ότι οι Αγγλοι δέχθηκαν να συνομιλήσουν με τον Καραμανλή για να αποφευχθεί η νέα προσφυγή της Κύπρου στον ΟΗΕ. Και η Ελληνική Κυβέρνηση θεωρείτο σαν συνεργός σ' αυτή την

προσπάθεια.

Η καχυποψία μεταξύ των δυο πλευρών άρχισε να επιλοχώνει από την πρώτη στιγμή και δεν θα απέβαινε σε καλό σε καμιά από τις δυο πλευρές.

Κατά την άποψη της Εθναρχίας (1.12,1955) μπορούσε να γινόταν η προσφυγή στον ΟΗΕ και παράλληλα να τονιζόταν ότι η θύρα μπορούσε να παραμείνει ανοικτή για συνομιλίες.

Οι επαφές όμως της Ελληνικής Κυβέρνησης με την αγγλική συνεχίζονταν και στις 5 Δεκεμβρίου ο Καραμανλής με απόρρητο υπόμνημά του προς την αγγλική Κυβέρνηση, που έδωσε ο υπουργός Εξωτερικών Σπύρος Θεοτόκης στο Σερ Τσιαρλς Πηκ καθόριζε την πολιτική της Κυβέρνησης του έναντι του Κυπριακού και στην οποία εξέφραζε έκπληξη για τις νέες προτάσεις του Νοεμβρίου που έγιναν στον Αρχιεπίσκοπο κατά παράβαση της συμφωνίας τους.

Αποκάλυπτε δηλαδή ο Καραμανλής ότι ενώ η αγγλική Κυβέρνηση συνέχιζε επαφές με αυτόν, ώστε να του δίνει την εντύπωση ότι άκουε τις απόψεις του, πράγμα που ίσως να συνέβαλλε και στην απόφαση του για αποφυγή νέας προσφυγής στα Ηνωμένα Έθνη, όπως ζητούσε η Εθναρχία, από την άλλη προχωρούσε μόνη και υπέβαλλε νέες προτάσεις στον

Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και μάλιστα τέτοιες που έδιναν την εντύπωση ότι οι επαφές της Αγγλίας με αυτόν γίνονταν χάριν των επαφών, χωρίς καμιά διάθεση μετακίνησης της Αγγλίας από τις θέσεις της.

Ο Καραμανλής απάντησε στο διπλό παιχνίδι της Βρετανίας επαναλαμβάνοντας την αξίωση του καθαρά για αυτοδιάθεση στην Κύπρο και καλούσε παράλληλα τη Βρετανική κυβέρνηση να αποφύγει τις δικολαβικές δηλώσεις και να ξεκαθαρίσει με σαφή γλώσσα πως εννοούσε την αυτοδιάθεση για τον κυπριακό λαό, ώστε να καταστή ευκόλως κατανοητή εις τον μέσον Κύπριον".

Το απόρρητο υπόμνημα Καραμανλή υπό ημερομηνία 5 Δεκεμβρίου που περιλαμβάνεται επίσης και στο αρχείο Καραμανλή, αλλά είχε δοθεί αργότερα στη δημοσιότητα μαζί με ολόκληρη την αλληλογραφία έχει ως εξής (Μεταγλώττιση στην Ελληνική από τη

μετάφραση από την αγγλική γλώσσα όπως δόθηκε στη δημοσιότητα από το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών αργότερα):

" Κατά τη διάρκεια συνάντησης τους στο Παρίσι στις **25** Οκτωβρίου **1955** κατά την οποία ο βρετανός υπουργός των Εξωτερικών και ο Έλληνας υπουργός των Εξωτερικών αντάλλαξαν απόψεις επί του κυπριακού, αυτοί έμειναν σύμφωνοι στη σκοπιμότητα επανάληψης των διαπραγματεύσεων μεταξύ του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του σερ Τζων Χάρτιγκ. Συμφωνήθηκε επίσης να τηρήσουν οι δύο Κυβερνήσεις στενή επαφή και συνεργασία μέσω των αντίστοιχων πρεσβευτών τους, προς τον σκοπό να εξεύρουν μια κατάλληλη βαση ή ακριβέστερο μια κατάλληλη διατύπωση γι'αυτό.

Ως εκ τούτου η ελληνική Κυβέρνηση είχε την εντύπωση ότι θα επρόκειτο να διατυπωθούν συγκεκριμένες νέες βρετανικές προτάσεις προτού οι δύο Κυβερνήσεις ανταλλάξουν τις απόψεις τους στο κείμενο της προτεινόμενης διατύπωσης, εφόσον ζητείτο από αυτές να συμβάλουν στην επίτευξη συνεννόησης και θα εκτιμούσαν τις πιθανότητες τις οποίες θα είχε μια τέτοια διατύπωση να γίνει αποδεκτή από τον Αρχιεπίσκοπο και την πλειονότητα των Κυπρίων.

Αντίθετα προς την τέτοια διαδικασία, η Βασιλική Κυβέρνηση πληροφορήθηκε για την επικείμενη διατύπωση της βρετανικής δήλωσης κατά το απόγευμα της Δευτέρας, **21** Νοεμβρίου, μόλις μια περίπου ώρα προτού η αναφερόμενη δήλωση επιδοθεί στη Λευκωσία προς τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο από τον Κυβερνήτη της Κύπρου.

Επί πλέον το υπόμνημα το οποίο συνόδευε τη βρετανική δήλωση υποδείκνυε ότι δεν υπήρχαν περιθώρια προς συζήτηση. Υπό αυτές τις συνθήκες, δεν ήταν δυνατό να διατυπωθεί εύλογη μορφή κατά της ελληνικής Κυβέρνησης διότι βρέθηκε αυτή σε θέση απόλυτης αδυναμίας να "συστήσει έντονα", όπως της ζητείτο, μια διατύπωση την οποία αυτή μόλις είχε τον απαιτούμενο χρόνο να εξετάσει.

Το ουσιαστικό περιεχόμενο της βρετανικής

δήλωσης, η ελληνική Κυβέρνηση επιθυμεί να εκφέρει τις εξής παρατηρήσεις:

α) Η Βασιλική Κυβέρνηση σημείωσε με μεγάλη ικανοποίηση ότι η Κυβέρνηση της Αυτής Βρετανικής Μεγαλειότητας αναγνωρίζει ότι η αρχή της αυτοδιάθεσης μπορεί να εφαρμοσθεί στην Κύπρο. Είναι αυτό το πλέον ενθαρρυντικό σημείο της Βρετανικής δήλωσης ως προς την πραγματοποίηση του κυριότερου πόθου του Κυπριακού λαού.

Εν τούτοις, η κατ' αρχήν αυτή δήλωση γίνεται κατά τρόπο αρνητικό και περιπλέκεται περαιτέρω τόσο πολύ με σκέψεις για τα στρατηγικά συμφέροντα, ώστε η εξυπακουόμενη σ' αυτήν υπόσχεση να καθίσταται σχεδόν ακατανόητη στο λαό για τον οποίο προορίζεται.

Κατά τη γνώμη της Ελληνικής Κυβέρνησης, η άποψη αυτή είναι πρωταρχικής σημασίας. Η αρχή της αυτοδιάθεσης θα πρέπει να διατυπώνεται κατά τρόπο άμεσο και απερίφραστο. Πράγματι, η φρασεολογία ολόκληρης της δήλωσης θα πρέπει, κατά το δυνατό να καταστεί εύκολα κατανοητή στο μέσο Κύπριο.

Οι εμπειρογνώμονες του Βασιλικού υπουργείου των Εξωτερικών βρίσκουν δύσκολο να εννοήσουν όλες τις συνέπειες των δύο τελευταίων φράσεων της πρώτης παραγράφου αυτής της βρετανικής δήλωσης. Εκπλάγηκαν όταν πληροφορήθηκαν ότι κατά τη συνάντηση του της 21 Νοεμβρίου με τον Σερ Τζων Χάρτιγκ, ο Αρχιεπίσκοπος είδε να υποβάλλεται σ' αυτόν κατάλογος συνθηκών και συμμαχιών, μεταξύ των οποίων παρατήρησε, προς μεγάλη του έκπληξη, την οποία εκδήλωσε στον Κυβερνήτη, ότι αναφερόταν η αγγλοτουρκική συνθήκη του 1878 και η συνθήκη της Λωζάννης. Η συνθήκη του 1878 καταργήθηκε από μακρού χρόνου τόσο ουσιαστικά (1914) όσο και νομικά (1924). Η συνθήκη της Λωζάννης αποτελεί το νόμιμο τίτλο της σημερινής κατοχής της Κύπρου από τους Βρετανούς, ουδεμία όμως από τις διαστάξεις της αποκλείει την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης στη νήσο. Η ίδια παρατήρηση εφαρμόζεται και σε άλλες συνθήκες που

υπογράφηκαν ή θα υπογραφούν στο μέλλον από τη Μεγάλη Βρετανία με χώρες οι οποίες ενδιαφέρονται για την άμυνα της Ανατολικής Μεσογείου.

Καμμία από τις συνθήκες αυτές δεν μπορεί να εμνηυθει ότι καταργεί τη θεμελιώδη αρχή της αυτοδιάθεσης στην εφαρμογή της στην τρίτη κατά μέγεθος νήσο της Μεσογείου, τόσο από άποψης έκτασης όσο και από άποψης πληθυσμού.

Εκείνο το οποίο μπορεί να συγκρατηθεί είναι τα στρατηγικά συμφέροντα του Ηνωμένου Βασιλείου που σχετίζονται με την Κύπρο. Δεν αμφισβητείται στο παρόν η στρατηγική αξία της Νήσου. Η Βασιλική Κυβέρνηση είναι πρόθυμη να αναγνωρίσει τη σημασία των αμυντικών υποχρεώσεων της Μεγάλης Βρετανίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και να βοηθήσει στην εκπλήρωση τους με όλα τα εις τη διάθεση της μέσα. Επίσης η μεγαλύτερη πλειονότητα των ιδίων των Κυπρίων κατανοεί το πρόβλημα και θα ήταν πρόθυμη να συνεργασθεί προς τον σκοπό αυτό. Εκείνο στο οποίο αντιτίθεται και αυτή ακριβώς είναι η δυσχέρεια την οποία αντιμετωπίζει η Ελληνική Κυβέρνηση είναι μήπως οι υποχρεώσεις εκείνες εγείρουν ένα εκ πρώτης άποψης ανυπέρβλητο φραγμό στις νόμιμες επιδιώξεις τους για την αυτοδιάθεση.

Η Βασιλική Κυβέρνηση προτείνει όπως η μνεία των στρατηγικών αμυντικών απόψεων γίνουν στη βρετανική δήλωση κατά τρόπο γενικό, ώστε να δηλώνεται όσο το δυνατό σαφέστερο ότι οι τέτοιες απόψεις δεν αποτελούν εμπόδιο, αλλά ότι η οδός προς την αυτοδιάθεση θα παραμείνει ανοικτή ευθύς ως γίνουν οι κατάλληλες διευθετήσεις, οι οποίες να κατοχυρώνουν τα στρατηγικά συμφέροντα.

Ως μέλος του NATO και ειδικότερα ως παλαιά και σταθερή σύμμαχος της Μεγάλης Βρετανίας, η Ελλάδα είναι πρόθυμη να υποσχεθεί όλη της την υποστήριξη και συνεργασία όπως επιτευχθούν οι καλύτερες δυνατές διευθετήσεις προς τον σκοπό αυτό. Εν τούτοις, ο σημαντικότερος παράγων προς επίτευξη του είναι να εξασφαλισθεί η προθυμία και η συνεργασία του κυπριακού λαού, η οποία θα επαυξήσει

την αξία και την αποτελεσματικότητα οποιασδήποτε στρατιωτικής εγκατάστασης στη νήσο.

Η Ελληνική Κυβέρνηση επιθυμεί επίσης να επιστήσει την προσοχή στο πλεονέκτημα το οποίο προκύπτει από τον καθορισμό ενός λογικού χρονικού ορίου μετά την εκπνοή του οποίου η Κυβέρνηση της Αυτής Βρετανικής Μεγαλειότητας θα συζητήσει την εφαρμογή της αυτοδιάθεσης με εκπροσώπους του Κυπριακού λαού.

Η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας θα εκτιμήσει αναμφίβολα ότι η Βασιλική Κυβέρνηση έχοντας επίγνωση των ευθυνών της έναντι του λαού της και έναντι των Ελλήνων της Κύπρου, δεν μπορεί με κανένα λόγο να κάμει συστάσεις για τις οποίες θα μπορούσε λογικά και δίκαια να κατηγορηθεί ότι παραπλάνησε ή εξαπάτησε τους Κυπρίους.

Πεπεισμένη ότι έτσι θα καταστεί δυνατός ένας από κοινού χειρισμού του προβλήματος όπως ενθαρρύνθηκε να πιστεύει, από τις δηλώσεις που περιέχονται στο τελευταίο μήνυμα του Βρετανού Πρωθυπουργού, η ελληνική Κυβέρνηση λαμβάνει το θάρρος να υποβάλει λίγες πρόσθετες σκέψεις, τις οποίες κρίνει σχετικές με το θέμα:

Η Κυβέρνηση της αυτής Μεγαλειότητας φαίνεται να θεωρεί ότι η Βρετανική δήλωση από τις **21 Νοεμβρίου 1955**, απορρίφθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο διότι "ήταν απαράδεκτη στα στοιχεία των άκρων". Η αντίληψη αυτή είναι αβάσιμη. Ο Αρχιεπίσκοπος είναι ένας εκ φύσεως και λόγω αξιώματος μετριοπαθής άνθρωπος, του οποίου η συμβολή προς μια επιτυχή διευθέτηση είναι απαραίτητη. Αυτός έδωσε απτή απόδειξη τόσο της μετριοπάθειας του όσο και της συναίσθησης πολιτικής ευθύνης έναντι του λαού του με τις προτάσεις τις οποίες υπέβαλε με δική του πρωτοβουλία στο Σερ Τζων Χάρτιγκ κατά τη δεύτερη τους συνάντηση στις **4 Οκτωβρίου 1955**.

Οι προτάσεις του Αρχιεπισκόπου αποτελούσαν ένα γενναίο βήμα προς μια προσπάθεια προσέγγισης προς την επίσημη βρετανική άποψη. Κανένα

αντίστοιχο βήμα, ας λεχθεί τούτο με κάθε ειλικρίνεια, έγινε μέχρι στιγμής από βρετανικής πλευράς.

β). Η Βασιλική Κυβέρνηση επιθυμεί να πιστεύει ότι πίσω από το πέπλο της νομιμότητας η πραγματική κατάσταση στην Κύπρο και η αληθής σημασία της δεν διαφεύγει από τους ευρισκόμενους στο Λονδίνο. Χωρίς να υπάρχει πρόθεση να επικριθεί εδώ η βρετανική πολιτική στην Κύπρο, η βασιλική Κυβέρνηση νομίζει ότι θα παρέβαινε το καθήκον της προς ένα φίλο και σύμμαχο με τον οποίο επιθυμεί να αποκαταστήσει όσο το δυνατό νωρίτερα την παλαιά πατροπαράδοτη φηλία, εάν δεν διαδήλωνε τη βαθειά φροντίδα της για την ταχύτητα των καταπιεστικών μέτρων και των ποινών που εφαρμόστηκαν τελευταία στην Κύπρο. Η καθιέρωση της μαστίγωσης παιδιών, της συλλογικής ευθύνης και της επιβολής προστίμου σε ολόκληρες κοινότητες, η καταγκαστική εργασία, η σύλληψη προσώπων κατά προτίμηση των πρακτόρων του στρατού και της αστυνομίας, η κατακράτηση τους χωρίς δίκη, ο εκτοπισμός τους και η επίταξη ιδιοκτησιών και γης, ενσταλάζουν μνησικακία και πικρία στις καρδιές των καλών Κυπρίων και καθιστούν τα πράγματα για την επομένη μέρα πολύ δυσκολότερα, παρά ότι ήσαν την προηγούμενη, ενώ παράλληλα προκαλούν νέα αγανάκτηση και διαμαρτυρίες στην Ελλάδα.

Υπό το φως των διδαγμάτων της ιστορίας σε πολλές χώρες, όπου διεξήχθησαν αγώνες υπέρ της ελευθερίας και ενόψει μιας περισσότερο αντικειμενικής και ρεαλιστικής εξέτασης του Κυπριακού προβλήματος μπορεί να λεχθεί ότι ένας Κύπριος, ένας καλός Κύπριος, όσο και εάν σήμερα δεν είναι ίσως παρά ένας "τρομοκράτης" στα μάτια των αρχών της Νήσου, ενδέχεται στην καρδιά του και τη συνείδηση του να είναι κάτι το τελείως διαφορετικό, όπως και είναι κάτι το διαφορετικό σύμφωνα προς το νόμο του Θεού και των ανθρώπων.

γ). Το πρόβλημα της Κύπρου δεν είναι μόνο πρόβλημα των κυπρίων, της βρετανικής Κυβέρνησης

και της Ελλάδας. Πρόκειται για πρόβλημα που επηρέαζε ολόκληρο το δυτικό κόσμο. Η αλήθεια είναι ότι ο δυτικός κόσμος στον οποίο ανήκουν τόσο η Μεγ. Βρετανία όσο και η Ελλάδα είναι υποχρεωμένος να λάβει υπ' όψη τα στρατιωτικά του συμφέροντα. Υπεράνω όμως των συμφερόντων αυτών βρίσκονται τα ηθικά συμφέροντα του ελεύθερου κόσμου. Και σ' αυτήν ακόμη τη νέα ατομική φάση της υλιστικής μας εποχής οποιαδήποτε και εάν είναι η σημασία των στρατιωτικών συμφερόντων των οικονομικών ζητημάτων και των άλλων υλικών προβλημάτων, ο πυρήνας της ισχύος και της δύναμης των ελευθέρων εθνών, βρίσκεται στην πραγματική προσήλωση τους στις βασικές αρχές της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Τον κόσμο κατευθύνουν ακόμη οι ιδέες, αδιάφορα καλές ή κακές. Ενόψει του αυξανόμενου κινδύνου από εκείνους που πρεσβεύουν εσφαλμένες αντιλήψεις, η κυριότερη άμυνα των εθνών που αγαπούν την ελευθερία και ο ισχυρότερος δεσμός μεταξύ τους έγκειται στην προσήλωση μικρών ή μεγάλων στις βασικές ιδέες στις οποίες πιστεύουν.

Οι Κύπριοι πιστεύουν στα ίδια ιδεώδη και πιστεύουν στην υπόθεση τους. Για τρία τέταρτα του αιώνα και πλέον ανέμεναν υπομονετικά από εκείνους τους οποίους χαιρέτισαν ως απελευθερωτές από την πρώτη στιγμή που αποβιβάστηκαν στη νήσο τους να τους αναγνωρίσουν τα ίσα δικαιώματα τους. Άκομη αναμένουν και επιθυμούν όπως η αναγνώριση αυτή τους παρασχεθεί κατά ένα τρόπο δημοκρατικό. Η Ελλάδα θα είναι διπλά ευτυχής εάν μπορέσει να συμβάλει σε μια τέτοια λύση".